

١٦٥

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

٢٠١٧٢

مجتمع علوم انسانی
گروه جغرافیا

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری

موضوع:

نقش شهر میانی در توسعه فضائی منطقه (مورد: شهر خوی)

استاد راهنما:

دکتر کرامت ... زیاری

استاد مشاور:

دکتر داریوش مهرشاهی

نگارش:

جعفر تقی اقدم

اسفند ۱۳۸۴

کتابخانه دانشگاه شهردرود
تیم مدیریت کتابخانه

کتابخانه دانشگاه شهردرود
تیم مدیریت کتابخانه

۱۳۸۶ / ۱۲ / ۱۴

۲۰۱۲۲

تقدیر و تشکر

با سپاس از پروردگار بلند مرتبه که مجالی فراهم نمود تا این تحقیق به انجام برسد. نگارنده بر خود لازم می داند از کلیه کسانی که وی را در تهیه این رساله به لحاظ مادی و معنوی مورد لطف و حمایت قرار دادند قدردانی نماید:

- از خانواده عزیزم
- استاد راهنمای این پایان نامه، دکتر کرامت ا... زیاری
- استاد مشاور این پایان نامه، دکتر داریوش مهرشاهی
- اساتید محترم گروه جغرافیای دانشگاه یزد، دکتر رضا مستوفی الممالکی، دکتر کمال امیدوار، دکتر غلامعلی مظفری، دکتر علی شماعتی، دکتر محمد حسین سرائی و دکتر احمد مزیدی
- دوستان عزیزم آقایان، روح ا... اسداللهی، فرزاد قرلیوند، مهدی صالحی، محمد رضا هاتفی، رسول فخر و خانم ها، هاجر جهانشاهی، حمیده شاهی سوندی و منیژه احمدی
- خانم ها علوم و رضائی، منشی های گروه جغرافیا و دفتر ریاست مجتمع علوم انسانی
- گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه تبریز
- دکتر ابوالفضل قنبری، عضو هیأت علمی دانشگاه تبریز
- مسکن و شهرسازی استان آذربایجان غربی
- سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان آذربایجان غربی
- فرمانداری و شهرداری خوی.

ایران

فهرست

عنوان

۱	مقدمه.....
۳	فصل اول: کلیات تحقیق.....
۴	۱-۱- طرح مسأله.....
۷	۱-۲- فرضیات.....
۸	۱-۳- تعاریف عملیاتی.....
۹	۱-۴- روش تحقیق.....
۱۰	۱-۵- پیشینه تحقیق.....
۱۴	۱-۶- اهداف تحقیق.....
۱۴	۱-۷- اهمیت و ضرورت تحقیق.....
۱۶	۱-۸- کاربرد نتایج تحقیق.....
۱۸	فصل دوم: مبانی نظری تحقیق.....
۱۸	مقدمه.....
۲۰	۲-۱- مفاهیم و تعاریف.....
۲۰	۲-۱-۱- شبکه شهری.....
۲۲	۲-۱-۲- سلسله مراتب شهری.....
۲۴	۲-۱-۳- اندازه بهینه شهر.....
۲۸	۲-۱-۴- شهر میانی.....

- ۳۱-۴-۱-۲- ویژگی های شهرهای میانی ۳۱
- ۳۱-۴-۱-۲- ویژگی های اجتماعی شهرهای میانی ۳۱
- ۳۳-۴-۱-۲- ویژگی های اقتصادی شهرهای میانی ۳۳
- ۳۴-۱-۲- عملکرد و جایگاه شهرهای میانی در جهان ۳۴
- ۳۴-۱-۵-۱- جایگاه شهرهای میانی در عرصه های بین المللی ۳۴
- ۳۷-۱-۵-۲- جایگاه شهرهای میانی در اروپا ۳۷
- ۳۹-۱-۵-۳- عملکرد شهرهای میانی در کشورهای در حال رشد ۳۹
- ۴۴-۱-۶-۲- جایگاه شهرهای میانی در ایران ۴۴
- ۴۵-۱-۶-۱- جایگاه شهرهای میانی در آمایش سرزمین ۴۵
- ۴۹-۱-۶-۲- جایگاه شهرهای میانی در آمایش سرزمین اسلامی ۴۹
- ۵۱-۱-۷-۲- عملکرد شهرهای میانی و توسعه ملی ۵۱
- ۵۳-۱-۸-۲- عملکرد شهرهای میانی و توسعه منطقه ای ۵۳
- ۵۶-۱-۹-۲- شهرهای میانی و جامعه شهری و روستائی ۵۶
- ۵۸-۱-۱۰-۲- نقش شهرهای میانی در توسعه پایدار شهری ۵۸
- ۶۰-۱-۱۱-۲- توسعه فضائی ۶۰
- ۶۲-۱-۱۲- منطقه و ضرورت بررسی سیستم های منطقه ای ۶۲
- ۶۵-۱-۱۳-۲- حوزه نفوذ شهر ۶۵
- ۶۷-۲-۲- نظریات ۶۷
- ۶۷-۲-۱-۲- نظریه مکان مرکزی ۶۷
- ۷۰-۲-۲-۲- نظریه قطب رشد ۷۰

- ۲۲ نظریه مرکز - پیرامون (۲-۲-۳)
- ۷۵ نظریه سیستم ها (۲-۲-۴)
- ۷۷ نظریه راندینلی (۲-۲-۵)
- ۸۱ نظریه وابستگی (۲-۲-۶)
- ۸۲ نظریه نظام جهانی و شهرنشینی (۲-۲-۷)
- ۸۳ نظام شهری در عصر جهانی شدن (۲-۲-۸)
- ۸۵ نظام شهرنشینی ایران (۲-۳)
- ۹۴ مشکلات مدیریتی شهرهای متوسط در ایران (۲-۴)
- ۹۴ نابرابری در تخصیص خدمات و امکانات (۲-۴-۱)
- ۹۵ عدم مشارکت مؤثر مردم در طرحها و برنامه های شهری (۲-۴-۲)
- ۹۶ مشکل تأمین منابع درآمدی شهرداریها (۲-۴-۳)
- ۹۸ عدم تحقق عملی مدیریت محلی شهر بوسیله مدیران شهری (۲-۴-۴)
- ۹۹ نتیجه گیری (۲-۵)
- ۱۰۱ فصل سوم: مدل‌های جمعیتی - اقتصادی و حوزه نفوذ (۲-۵)
- مقدمه (۲-۵)
- ۱۰۳ مدل‌های تعادل فضائی جمعیت (۳-۱)
- ۱۰۳ قانون رتبه - اندازه (۳-۱-۱)
- ۱۰۴ ضریب کشش پذیری (۳-۱-۲)
- ۱۰۵ ضریب آنتروپی (۳-۱-۳)
- ۱۰۶ تمرکز جینی یا تمرکز شهری (۳-۱-۴)

- ۳-۲) مدل‌های آزمون و ارزیابی کارکرد های اقتصادی شهرهای میانی ۱۰۶
- ۳-۲-۱) ضریب مکانی ۱۰۶
- ۳-۲-۲) روش مقایسه عملکرد اقتصادی شهر و استان ۱۰۸
- ۳-۲-۳) شاخص ترکیبی توسعه انسانی ۱۰۹
- ۳-۳) مدل‌های ارزیابی حوزه نفوذ شهر میانی ۱۱۰
- ۳-۳-۱) تاکسونومی عددی ۱۱۱
- ۳-۳-۲) میزان سنج گاتمن ۱۱۴
- ۳-۴) نتیجه گیری ۱۱۵
- فصل چهارم: بررسی وضعیت طبیعی، اجتماعی و اقتصادی استان، شهرستان و شهر ۱۱۷
- مقدمه ۱۱۷
- ۴-۱) ویژگی های استان آذربایجان غربی ۱۱۸
- ۴-۱-۱) ویژگی های طبیعی ۱۱۸
- ۴-۱-۱-۱) موقعیت جغرافیائی استان ۱۱۸
- ۴-۱-۱-۲) ویژگی های طبیعی استان ۱۱۹
- ۴-۱-۲) ویژگی های جمعیتی استان ۱۲۳
- ۴-۱-۲-۱) تعداد جمعیت و خانوار ۱۲۳
- ۴-۱-۲-۲) ترکیب سنی و جنسی جمعیت ۱۲۴
- ۴-۱-۲-۳) ترکیب شهری و روستائی جمعیت و خانوار ۱۲۶
- ۴-۱-۲-۴) جریان مهاجرتی استان ۱۳۰
- ۴-۱-۳) ویژگی های اقتصادی استان ۱۳۳

- ۱۳۳ جمعیت فعال به تفکیک نوع فعالیت (۴-۱-۳-۱)
- ۱۳۴ جمعیت شاغل به تفکیک بخش های اقتصادی (۴-۱-۳-۲)
- ۱۳۶ جمعیت بیکار و نرخ بیکاری (۴-۱-۳-۳)
- ۱۳۷ نظام شهری م تحولات الگوی شهرنشینی استان آذربایجان غربی (۴-۱-۴)
- ۱۴۵ ویژگی های شهرستان خوی (۴-۲)
- ۱۴۵ ویژگی های طبیعی (۴-۲-۱)
- ۱۴۵ موقعیت م حدود جغرافیائی (۴-۲-۱-۱)
- ۱۴۶ ناهمواریها (۴-۲-۱-۲)
- ۱۴۸ زمین شناسی (۴-۲-۱-۳)
- ۱۴۹ منابع آب (۴-۲-۱-۴)
- ۱۴۹ اقلیم (۴-۲-۱-۵)
- ۱۵۰ ویژگی های جمعیتی (۴-۲-۲)
- ۱۵۲ جریان مهاجرتی شهرستان (۴-۲-۲-۱)
- ۱۵۵ ویژگی های اقتصادی شهرستان خوی (۴-۲-۳)
- ۱۵۷ بررسی وضعیت شهر خوی (۴-۳)
- ۱۵۷ تاریخچه و توسعه تاریخی شهر (۴-۳-۱)
- ۱۵۷ معرفی تاریخ شهر خوی (۴-۳-۱-۱)
- ۱۵۸ توسعه تاریخی شهر (۴-۳-۱-۲)
- ۱۶۱ خصوصیات جغرافیائی و اقلیمی (۴-۳-۲)
- ۱۶۱ موقعیت و شرایط جغرافیائی (۴-۳-۲-۱)

۱۶۲ مسائل کلی زمین شناسی (۴-۳-۲-۲)
۱۶۳ منابع آبی (۴-۳-۲-۳)
۱۶۳ آبهای سطحی (۴-۳-۲-۳-۱)
۱۶۴ آبهای زیرزمینی (۴-۳-۲-۳-۲)
۱۶۵ وضعیت اقلیمی (۴-۳-۲-۴)
۱۶۶ سیمای جمعیتی شهر خوی (۴-۳-۳)
۱۶۸ ساختار سنی و جنسی (۴-۳-۳-۱)
۱۷۰ وضع سواد و آموزش (۴-۳-۳-۲)
۱۷۲ وضع فعالیت (۴-۳-۳-۳)
۱۷۵ وضعیت اقتصادی شهر خوی (۴-۳-۴)
۱۷۵ بخش کشاورزی (۴-۳-۴-۱)
۱۷۶ بخش صنعت (۴-۳-۴-۲)
۱۷۷ بخش خدمات (۴-۳-۴-۳)
۱۷۸ نتیجه گیری (۴-۴)
۱۸۱ فصل پنجم: تجزیه و تحلیل
۱۸۲ مقدمه
۱۸۲ (۵-۱) تجزیه و تحلیل
۱۸۲ (۵-۱-۱) ارزیابی و تحلیل نقش شهر میانی خوی در توزیع فضائی جمعیت منطقه
۱۸۲ (۵-۱-۱-۱) قانون رتبه - اندازه و مسأله نخست شهری
۱۸۸ (۵-۱-۱-۲) شاخص تمرکز جینی یا تمرکز شهری

۱۸۸	۳-۱-۱-۵) ضریب کشش پذیری
۱۹۲	۴-۱-۱-۵) ضریب آنتروپی
۱۹۷	۵-۱-۱-۵) جریان مهاجرتی شهر خوی
۲۰۰	۲-۱-۵) روشهای تحلیل و آزمون نقش اقتصادی شهر خوی
۲۰۰	۱-۲-۱) ضریب مکانی
۲۰۲	۲-۲-۱) مقایسه عملکرد اقتصادی شهر خوی و استان آذربایجان غربی
۲۰۹	۳-۲-۱) شاخص ترکیبی توسعه انسانی
۲۱۱	۳-۱-۳) بررسی حوزه نفوذ و پهنه محلی شهر خوی
۲۱۱	۱-۳-۱) توزیع جمعیتی آبادیها
۲۱۵	۲-۳-۱) شناخت و بررسی حوزه نفوذ شهر
۲۱۵	۱-۳-۲-۱) روش سون گدلند
۲۱۶	۲-۳-۲-۲) تئوری نقطه جدائی
۲۱۸	۳-۳-۲-۳) تئوری تأثیر متقابل
۲۱۹	۴-۳-۲-۴) روش ترسیمی
۲۲۰	۵-۳-۲-۵) تاکسونومی عددی
۲۲۲	۶-۳-۲-۶) مدل گاتمن
۲۲۷	۷-۳-۲-۷) پرسش نامه
۲۳۰	۲-۵) نتیجه گیری
۲۳۲	فصل ششم: آزمون فرضیات، ارائه استراتژی ها و نتیجه گیری نهائی
۲۴۱	مقدمه

۲۳۳	۶-۱) بررسی فرضیه اول
۲۳۴	۶-۲) بررسی فرضیه دوم
۲۳۶	۶-۳) بررسی فرضیه سوم
۲۴۰	۶-۴) بررسی نقاط قوت - نقاط ضعف درونی و فرصت ها و تهدیدات بیرونی
۲۴۳	۶-۵) نتیجه گیری
۲۴۳	چکیده انگلیسی
۲۴۴	منابع و مأخذ

- جدول (۲-۱) تعریف مراکز شهری متوسط به حسب اندازه جمعیت در منابع مختلف ۳۰
- جدول (۲-۲) راهکار تقویت شهرهای متوسط در اعلامیه های بین المللی ۳۷
- جدول (۲-۳) متوسط نرخ رشد سالیانه و اندازه شهری در کشورهای در حال توسعه ۴۲
- جدول (۲-۴) تعداد، جمعیت و میزان رشد شهرهای میانی در مناطق کم توسعه، ۸۰-۴۴۱۹۵۰ ۴۴
- جدول (۲-۵) وابستگی های مهم فضائی از نظر دنیس راندینلی ۸۰
- جدول (۲-۶) روند تغییرات جمعیت شهری و تعداد شهرها از سال ۸۴-۱۳۳۵ ۸۷
- جدول (۲-۷) طبقه بندی شهرهای کشور بر اساس جمعیت ۱۳۷۵ ۸۸
- جدول (۲-۸) طبقه بندی شهرهای کشور بر اساس جمعیت ۱۳۸۴ ۸۹
- جدول (۲-۹) شاخص های تمرکزگرائی در روند شهرنشینی در ایران، ۷۵-۱۳۴۵ ۹۰
- جدول (۲-۱۰) شاخص تقدم و تسلط تک شهری در مقیاس استان، ۸۴-۱۳۷۵ ۹۱
- جدول (۲-۱۱) تعداد کل نقاط شهری و شهرهای متوسط (۲۵۰-۱۰۰ هزار نفر) کشور، ۸۴- ۹۲
- ۱۳۴۵ ۹۲
- جدول (۲-۱۲) درآمد سرانه شهرداری ها بر حسب رده های مختلف جمعیت شهری در سال ۹۸
- ۱۳۸۰ ۹۸
- جدول (۴-۱) نرخ رشد جمعیت شهری، روستائی و کل استان در دوره ۸۴-۱۳۴۵ ۱۲۳
- جدول (۴-۲) جمعیت استان آذربایجان غربی بر حسب سن و جنس در سال ۱۳۷۵ ۱۲۵
- جدول (۴-۳) مقایسه ترکیب شهری و روستائی جمعیت استان آذربایجان غربی در دوره ۷۵- ۱۲۷
- ۱۳۵۵ ۱۲۷

- جدول (۴-۴) جمعیت شهرستان های استان آذربایجان غربی و سهم آنها از جمعیت شهری و روستائی استان در سال های ۸۴-۱۳۷۵..... ۱۲۹
- جدول (۴-۵) درصد مهاجران وارد شده به شهرستان های استان آذربایجان غربی طی دوره ۷۵-۱۳۶۵..... ۱۳۲
- جدول (۴-۶) سهم بخش های مختلف اقتصادی شهرستان های استان آذربایجان غربی از اشتغال در سال ۱۳۷۵..... ۱۳۶
- جدول (۴-۷) توزیع تعداد شهرهای استان آذربایجان غربی طی سال های ۸۴-۱۳۶۵..... ۱۴۰
- جدول (۴-۸) توزیع جمعیت شهرهای استان آذربایجان غربی در مقاطع سرشماری ۸۴-۱۳۳۵..... ۱۴۱
- جدول (۴-۹) مهاجرین وارد شده به شهرستان خوی در دوره ۷۵-۱۳۶۵..... ۱۵۴
- جدول (۴-۱۰) شاغلان سه بخش عمده فعالیت اقتصادی شهرستان خوی در سال های ۷۵-۱۳۶۵..... ۱۵۶
- جدول (۴-۱۱) وضعیت جوی شهر خوی، ۲۰۰۳-۱۹۹۴..... ۱۶۶
- جدول (۴-۱۲) جمعیت و نرخ رشد شهر خوی طی سال های ۸۴-۱۳۳۵..... ۱۶۷
- جدول (۴-۱۳) جمعیت شهر خوی بر حسب سن و جنس در سال ۱۳۷۵..... ۱۶۹
- جدول (۴-۱۴) جمعیت ۶ ساله و بیشتر بر حسب جنس و وضع سواد در شهر خوی طی سال ۱۳۷۵..... ۱۷۲
- جدول (۴-۱۵) جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر بر حسب جنس و وضع فعالیت شهر خوی در سال ۱۳۷۵..... ۱۷۴
- جدول (۴-۱۶) شاغلان بخش های خدمات شهر خوی بر حسب جنس در سال ۱۳۷۵..... ۱۷۸

- جدول (۵-۱) روند تغییرات نخست شهری استان آذربایجان غربی طی سال های ۸۴-۱۳۳۵ تا ۱۸۴
- جدول (۵-۲) توزیع لگاریتمی شهرهای استان آذربایجان غربی در سال ۱۳۷۵..... ۱۸۵
- جدول (۵-۳) توزیع لگاریتمی شهرهای استان آذربایجان غربی در سال ۱۳۸۴..... ۱۸۶
- جدول (۵-۴) روند تغییرات نسبت ضریب جینی استان آذربایجان غربی طی سال های ۸۴-۱۳۳۵
..... ۱۸۹
- جدول (۵-۵) ضریب کشش پذیری شهرهای استان آذربایجان غربی نسبت به استان، ۷۵-۱۳۴۵
..... ۱۹۲
- جدول (۵-۶) ضریب کشش پذیری شهرهای شهرستان خوی نسبت به شهرستان، ۷۵-۱۳۴۵
..... ۱۹۳
- جدول (۵-۷) ضریب کشش پذیری نقاط شهری استان و شهر خوی نسبت به نرخ رشد جمعیت
شهری کشور، ۷۵-۱۳۴۵..... ۱۹۳
- جدول (۵-۸) مدل آنتروپی با احتساب و بدون احتساب شهرهای میانی در استان آذربایجان غربی
در سال های ۷۵-۱۳۵۵..... ۱۹۶
- جدول (۵-۹) مدل آنتروپی برای شهرهای استان آذربایجان غربی در سال ۱۳۸۴..... ۱۹۷
- جدول (۵-۱۰) ضریب مکانی در شهر خوی، ۷۵-۱۳۶۵..... ۲۰۳
- جدول (۵-۱۱) میزان تغییرات زیر بخش های اقتصادی نسبت به متوسط رشد اقتصادی شهر خوی
و استان آذربایجان غربی در سال های ۷۵-۱۳۶۵..... ۲۰۴
- جدول (۵-۱۲) تغییرات کمی بخش های اقتصادی شهر خوی و استان آذربایجان غربی بین سال
های ۷۵-۱۳۶۵..... ۲۰۶

- جدول (۵-۱۳) تغییرات کمی زیر بخش های اقتصادی شهر خوی و استان آذربایجان غربی در دوره ۷۵-۱۳۶۵..... ۲۰۸
- جدول (۵-۱۴) سنجش درجه توسعه یافتگی شهرهای استان آذربایجان غربی بر اساس شاخص های اقتصادی (اشتغال) بر اساس شاخص HDI در سال ۱۳۷۵..... ۲۱۱
- جدول (۵-۱۵) مشخصات مناطق روستائی شهرستان خوی در سال ۱۳۷۵..... ۲۱۴
- جدول (۵-۱۶) سنجش درجه توسعه یافتگی دهستان های بخش مرکزی شهرستان خوی در سال ۱۳۷۵..... ۲۲۳
- جدول (۵-۱۷) بررسی حوزه نفوذ شهر خوی بر اساس اهداف مراجعات ساکنین روستائی یا پرسش نامه..... ۲۳۰
- جدول (۶-۱) مقوله بندی، تشریح و علت یابی مشکلات شهر خوی و حوزه نفوذ آن..... ۲۴۱
- جدول (۶-۲) نقاط قوت، ضعف درونی، فرصت ها، تهدیدات شهر خوی و حوزه نفوذ آن و ارائه استراتژی ها..... ۲۴۴
- ماتریس (۵-۱) مدل اسکالوگرام گاتمن در روستاهای منتخب بخش مرکزی شهرستان خوی در سال ۱۳۷۵..... ۲۲۶
- ماتریس (۶-۱) تهدیدات، فرصت ها، نقاط ضعف و نقاط قوت (SWOT)..... ۲۴۲

- نقشه (۲-۱) مراکز عمده شهری کشور..... ۹۳
- نقشه (۴-۱) استان آذربایجان غربی به تفکیک شهرستان..... ۱۲۱
- نقشه (۴-۲) زمین لرزه استان آذربایجان غربی..... ۱۲۲
- نقشه (۴-۳) طرح کالبدی منطقه آذربایجان..... ۱۴۳
- نقشه (۴-۴) سطوح جمعیت شهری استان آذربایجان غربی..... ۱۴۴
- نقشه (۴-۵) شهرستان به تفکیک بخش و دهستان..... ۱۴۷
- نقشه (۴-۶) توسعه تاریخی شهر خوی..... ۱۶۰
- نقشه (۵-۱) محدوده بخش مرکزی شهرستان خوی..... ۲۱۵
- شکل (۲-۱) توالی مراحل سازمان فضائی از نظر فریدمن..... ۷۴
- شکل (۶-۱) حوزه نفوذ ترسیمی (خطی) شهر خوی با استفاده از روش عمود منصف ها..... ۲۲۱

فهرست نمودار	صفحه
نمودار (۱-۱) فرآیند تحقیق.....	۱۷
نمودار (۲-۱) رابطه بین اندازه جمعیتی شهرها درآمد و هزینه.....	۲۷
نمودار (۲-۲) رابطه بین مهاجرت و اندازه شهر.....	۳۲
نمودار (۲-۳) رابطه بین اندازه شهر و فعالیت های اقتصادی.....	۳۴
نمودار (۳-۱) شمای گردش مربوط به مراحل مختلف روش آنالیز تاکسونومی.....	۱۱۳
نمودار (۴-۱) نرخ رشد جمعیت شهری، روستائی و کل استان در سال های ۸۴-۱۳۴۵.....	۱۲۴
نمودار (۴-۲) هرم سنی جمعیت استان آذربایجان غربی به تفکیک جنس در سال ۱۳۷۵.....	۱۲۶
نمودار (۴-۳) ترکیب شهری و روستائی جمعیت استان آذربایجان غربی در سال های ۸۴-۱۳۵۵.....	۱۲۷
نمودار (۴-۴) مهاجران وارد شده به شهرستان های استان آذربایجان غربی نسبت به استان در دوره ۷۵-۱۳۶۵.....	۱۳۳
نمودار (۴-۵) سهم اشتغال بخش های سه گانه اقتصادی استان آذربایجان غربی در سال ۱۳۸۰.....	۱۳۵
نمودار (۴-۶) توزیع جمعیت شهرهای ۲۵۰۰۰۰-۵۰۰۰۰ نفر در استان آذربایجان غربی در سال های ۸۴-۱۳۳۵.....	۱۴۱
نمودار (۴-۷) جایگاه شهرهای استان آذربایجان غربی در نظام شهری طی سال های ۱۲۴۵ الی ۱۳۷۵.....	۱۴۲
نمودار (۴-۸) روند تحول جمعیت شهرستان خوی در دوره ۸۴-۱۳۳۵.....	۱۵۲

- نمودار (۴-۹) نسبت مهاجران وارد شده به شهرستان خوی در سال ۱۳۷۵..... ۱۵۴
- نمودار (۴-۱۰) شاغلان سه بخش عمده اقتصادی شهرستان خوی در سال های ۷۵-۱۳۶۵... ۱۵۶
- نمودار (۴-۱۱) هرم سنی جمعیت شهر خوی به تفکیک جنس در سال ۱۳۷۵..... ۱۷۰
- نمودار (۴-۱۲) جمعیت ۶ ساله و بیشتر شهر خوی بر حسب جنس و وضع سواد در سال ۱۳۷۵..... ۱۷۲
- نمودار (۴-۱۳) جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر شهر خوی بر حسب سن و وضع فعالیت در سال ۱۳۷۵..... ۱۷۴
- نمودار (۴-۱۴) میزبانان اشتغال در بخش های سه گانه اقتصادی شهر خوی در سال ۱۳۷۵..... ۱۷۵
- نمودار (۵-۱) توزیع لگاریتمی شهرهای استان آذربایجان غربی، ۱۳۷۵..... ۱۸۸
- نمودار (۵-۲) توزیع لگاریتمی شهرهای استان آذربایجان غربی، ۱۳۸۴..... ۱۸۸
- نمودار (۵-۳) مقایسه عملکرد اقتصادی بخش های اقتصادی شهر خوی و استان آذربایجان غربی، ۱۳۶۵-۷۵..... ۲۰۷
- نمودار (۵-۴) مقایسه عملکرد اقتصادی زیر بخش های اقتصادی شهر خوی و استان آذربایجان غربی، ۱۳۶۵-۷۵..... ۲۰۹
- نمودار (۵-۵) اهداف مراجعات ساکنین روستاهای حوزه نفوذ شهر خوی، ۱۳۸۴..... ۲۳۰
- نمودار (۶-۱) ماتریس تهدیدات، فرصت ها، نقاط ضعف و نقاط قوت (SWOT)..... ۲۴۳

چکیده

هدف این رساله بررسی نقش شهر میانی خوی در توسعه فضائی استان آذربایجان غربی و ارائه استراتژی مناسب برای شهر و حوزه نفوذ آن جهت ایفای نقش مطلوب شهر در سطح منطقه است. روش تحقیق « توصیفی - تحلیلی » است. برای بررسی نقش شهر و حوزه نفوذ آن از روشهای کمی و مدلهای استفاده شده است. مدلهای جمعیتی نشان می دهند که شهر خوی از توان جذب جمعیتی برخوردار بوده و بدون در نظر گرفتن آن در شبکه شهری استان، عدم تعادل بیشتر می شود. مدلهای اقتصادی حکایت از آن دارند که خوی نقش خدماتی داشته و بخش صنعت از رشد بالائی نسبت به دیگر بخش ها برخوردار است. همچنین این شهر در سطح استان از لحاظ شاخص های اقتصادی (اشتغال) در رتبه دوم بعد از مادر شهر ارومیه قرار دارد. بررسی حوزه نفوذ شهر نشان داد که این شهر بخش قابل توجهی از خدمات خود را برای حوزه نفوذ اختصاص داده است. روستاهای حوزه نفوذ از کارکردهای مناسب زیستی برخوردار نیستند ولی علی رغم این مسأله، شهر خوی در رفع نیازهای خدماتی حوزه نفوذ موفق عمل کرده و از این لحاظ برای حوزه نفوذ خود در درجه اول اهمیت قرار دارد. لذا این شهر با توجه به نقاط قوت و فرصت های مناسب و احتمال بروز پدیده نخست شهری و تمایل شبکه شهری استان به سمت عدم تعادل در آینده می تواند در سطح بندی منطقه ای نقش مرکزیت خدماتی و صنعتی سکونتگاههای بخش شمالی استان را داشته باشد و در راستای این استراتژی کلی بایستی نقاط قوت این شهر با استفاده از فرصت های موجود تقویت شده و نقاط ضعف و تهدیدات آن تا حد امکان کاهش یابد.

واژه های کلیدی: شهر میانی، توسعه فضائی، استراتژی، حوزه نفوذ، شبکه شهری، استان

آذربایجان غربی.

جمعیت جهان بخصوص در چند دههٔ اخیر با سرعت زیادی رشد پیدا کرده که در این میان سهم جمعیت شهری به مراتب بالاتر بوده است. بخصوص شهرهای بزرگ که با تمرکز امکانات و سرمایه گذاری های اقتصادی و اجتماعی پذیرای جمعیت بسیاری بوده و با گذشت زمان به مسألهٔ تمرکز گرائی هرچه بیشتر دامن زده اند. البته این امر در کشورهای پیشرفته چندان نمود ندارد چرا که در نظام شهری اینگونه کشورها طبقات مختلف شهری بخصوص شهرهای کوچک و میانی جایگاه مطلوبی داشته اند. اما بحث تمرکز گرائی در کشورهای جهان سوم معضلات عمده ای را در شبکهٔ شهری بوجود آورده است. در این قبیل کشورها با توجه به وجود فرصت های شغلی بیشتر و فعالیت های اقتصادی و تمرکز امکانات در شهرهای بزرگ و مادر شهرها اکثر مهاجرین نواحی پیرامون و مراکز سکونتگاهی کوچک روانهٔ این قبیل شهرها شده اند و موجب تمرکز هرچه بیشتر جمعیت و بروز معضلات گوناگون شده اند. از دلایل عمدهٔ این مسأله می توان به نقش و جایگاه ضعیف شهرهای میانی و کوچک اشاره کرد.

از جمله سیاستهایی که بخصوص در کشورهای جهان سوم به اجرا در آمده اند می توان به سیاست قطب رشد و ایجاد شهرهای جدید اشاره کرد که بخصوص سیاست قطب رشد نه تنها نتوانست موفقیتی بدست آورد بلکه باعث تمرکز هرچه بیشتر در مراکز انتخاب شده بعنوان قطب رشد شده و به عدم تعادل در شبکهٔ شهری بیشتر دامن زد. سیاست ایجاد شهرهای جدید نیز بجز محدود مواردی نتوانست آنچنان که باید و شاید نتیجهٔ مثبتی بدست دهد و این قبیل شهرها نتوانستند آنگونه که انتظار می رفت در جذب سرریزهای جمعیتی شهرهای بزرگتر موفق عمل بکنند. بدنبال این سیاستها، سیاست دیگری نیز بخصوص در این قبیل کشورها مورد توجه قرار